

GÖRSEL KÜLTÜR

KISA ÖZET

KÜL202U

1. Ünite – Bir Yaşam Kültürü Mimarlık

Mimarlığı Anlamak:

Başlangıçta doğada bulunduğu doğal sığınakları kullanan insanoğlu, zamanla bulunduğu çevreyi dönüştürmeye başlar. Mağarayı genişletir, girişini kontrol eder. Çevrede bulunduğu doğal malzemeyi dener, kullanır ve geliştirir. Doğanın önerdiği boşlukların yetersizliği nedeniyle kendi mekânını kurgular. Yapı yapma eylemini mimarlık haline getiren ise, insanın fiziksel çevresini yaratırken onu farklı kılarak güzelleştirmek isteği ve bunu kendine özgü olarak gerçekleştirmesidir.

Mimarlık, üst düzeyde bilinçli bir yapıcılık durumunu göstermektedir... Yapının bir yandan fonksiyona karşılık olma durumu varken, diğer yandan da dış biçimi, iç boşluğu, iç sınır özellikleri, ölçü ve oranları, ışığı ve gölgesiyle insana farklı deneyimler sunması ve farklı değerler bütünü oluşturması da söz konusudur. Mimarlığın fonksiyonel yanının yanında bir temsil gücü de vardır.

Çok karmaşık kararları içeren tasarım sürecinde, özel olan mekânı yaratmak söz konusudur. Mekân ise sınırlayan öğeler ve sınırlanan boşluğun ortak özellikleriyle var olan bir olgudur. Hareketle anlaşılır, hareketin olanaklarıyla tanımlanır ve yaşanır. Fakat aynı zamanda ışıkla var olur ve ışıkla algılanır. Mimarlık hem bir yapı bilimidir, hem de sanattır. Tekniği ve sanatı, içinde barındırır. Mimarlığın mesajını anlamak ve bütünde algılamak için, o dönemin tarihinin, yazımının, eylem ve düşüncelerinin kayıtlarını da özümsememiz gereklidir. Çünkü mimarlık ve yapısal çevremiz bunların bir sonucu, aynı zamanda nedenidir, bu bütünün en kalıcı parçalarıdır ve okunabilirler.

İnsanın Doğada Varolma Serüveni:

İnsanoğlunun çevresini değiştirmesi ve kendine göre biçimlendirmeye çalışması, Taş çağının (Paleolitik dönem) karanlık dönemlerinde başlar. Doğanın önerdiği sığınakların yetersizliği, insanın yapı yapma niyetinin de başlangıcı olur. Bu Çağın ön insanları, (insanın atası olan pek çok türün aynı dönemlerde yaşadığı düşünülmektedir.) ortamdaki bitkileri ve avladıkları hayvanları yiyerek beslenen, avcı ve toplayıcı topluluklardır.

Fransa'daki Lascaux Mağarasında bulunan ve sanatın başlangıcı olarak gösterilen ilk resimlerin de bu dönemin insanları tarafından resmedildiği bilinmektedir. Buzul Çağı'nın sona ermesi (MÖ 12 000- 10 000) ile kökenleri Doğu Afrika'ya dayanan Homo Sapiensler, dünyanın çeşitli bölgelerine göç etmişlerdir Neolitik dönemde MÖ 12,000 (Bazı kaynaklar MÖ 8000 olarak kabul eder.) insanlar avcı-toplayıcılıktan küçük çaplı tarıma geçmişler, büyük nehir kenarlarına yerleşerek, toplu yaşam alanları kurmuşlardır. İnsanlar yiyeceklerini ve suyu depolamak için yine bu dönemde çömlek yapımına başlamış, hayvanları evcilleştirmişlerdir. Bazı kabileler ise göçebe topluluklar olmuşlardır.

Çatalhöyük:

Konya MÖ 8000 -6500 Günümüz Konya şehrinin güneydoğusundaki buğdaylık bir arazide bulunan Çatalhöyük, Neolitik bir kentin katmanlı özelliklerini detaylı veren en önemli

yerleşim alanıdır. On bin kişinin ikamet ettiği, çift çiliğin ve çömlekçiliğin yapıldığı, sokakları olmayan bu yerleşim, çamur ve ahşaptan yapılmış çatıdan girişli bitişik evlerden ve avlulardan oluşmaktaydı.

M.Ö 6000 Ana Tanrıca heykelciği:

Megalit Yapılar İnsanlar bu dönemde kerpiçten ya da ahşap çatkılı, ağaç dallarından örülmüş, balçıkla sıvanmış duvarları olan barınaklarının yanında mezarlar ve törensel işlevi olan anıtsal yapıları da yaratmışlardır. Bu yapılaş amaçları tam olarak bilinmese de, taşlardan oluşturulan çemberler, **menhirler** ya da yukarıya doğru yükselen **megalit** sıraları insanın kalıcı izler bırakma, doğayı değiştirme ve o yeri işaretleme arzusunun göstergeleri olarak bugünlere kadar gelmişlerdir. Megalitler; iki grupta toplanabilir: Dayanak gerektirmeden ayakta duran taşlar; bunlar yalnızken “Menhir”, bir doğru veya daire şeklinde dizilirse “Cromlech” (Kromlek) adını alırlar. Paralel düzenlenmiş bir döşemeyi taşıyan taşlardan meydana getirilen mezar odalarına “Dolmen” denir, bunların ustusu toprakla örtülürse, ortaya çıkan tepeciklere Tümülüs veya hoyuk adı verilir. Dolmen, toprakta yan yana aralıklı olarak dizilmiş birkaç büyük yassı taşla, bunların üstüne yatay olarak yerleştirilmiş yine büyük yassı taşlardan oluşan tarih öncesi yapıdır.

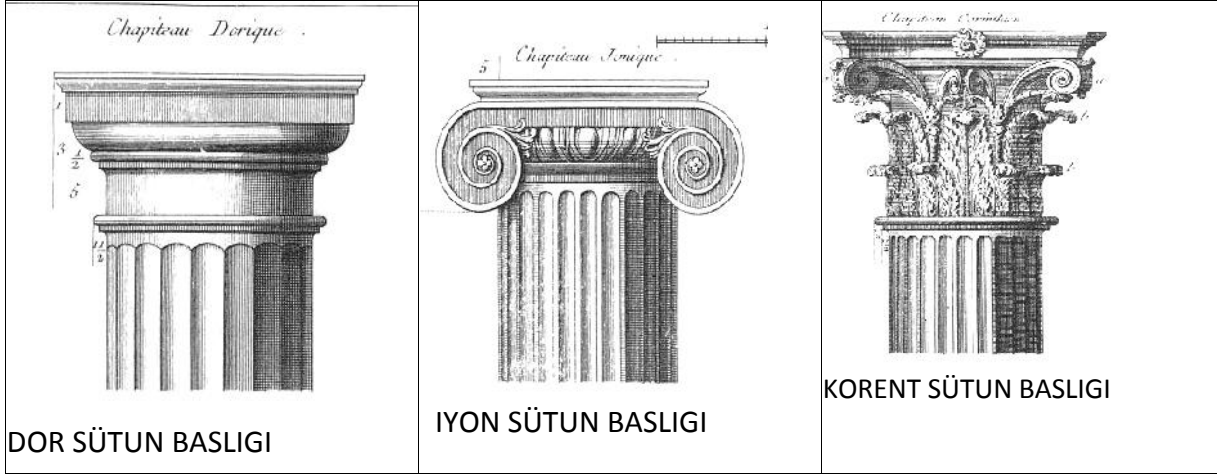
İlk Uygarlıklar ve Mimarlık:

Tarımın gelişmesiyle insanoğlu yerleşik düzene geçti, beraber yaşamanın şartlarını oluşturdu ve daha dayanıklı yapılar yaptı ve kentler kurularak yeni yapı tiplerinin çeşitlenmesi söz konusu oldu. Dünyanın pek çok bölgesindeki bereketli topraklarda farklı kültürler ve uygarlıklar doğdu.

Mezopotamya:

MÖ 6000’ den itibaren ilkel köylerin varlığını sürdürdüğü Dicle-Fırat vadisinde, nehirler arasındaki toprak anlamına gelen Mezopotamya’da, MÖ 3500 yıllarından sonra büyük kentler kuruldu. Depolanmış tahılın hesabının kayda geçirilmesi, topluluğa ait kararların alınması gibi ihtiyaçlar insanları MÖ 3200’lerde yazıyı geliştirmeye zorladı. Yumuşak kil tabletler üzerinde çivi şeklinde izler bırakarak yazılan **çivi yazısı** ile tarih öncesi olarak adlandırılan dönem kapandı, tarih yazımı başladı. İlk Mezopotamya uygarlıklarından olan Sümerliler, sadece çivi yazısını geliştirmede, aynı zamanda günümüz saat dilimindeki düzeni de oluşturdu. Yılı 365 gün, 12 ay ve gün ile geceyi 12 lik saat dilimine ilk olarak onlar ayırarak kullandılar. Mezopotamya kentindeki en önemli yapılar **ziguratlar**dı. Sümer ziguratları ziftli bir harçla bağlanmış sert ateş tuğlasıyla kaplı yumuşak tuğla dolgulardan inşa edilirdi. Bu çağlardan kalan en önemli örneklerden biri Uruk’taki **Beyaz Tapınak** (MÖ 3500-3100), diğeri ise Kral Urnamnu tarafından yaptırılan Ay Tanrısı **Nannar’ın Ziguratı**dır (MÖ 2113-2006). Sümerlerin inançları ve mimari üslupları bölgedeki diğer halklar tarafından da benimsendi, Babil Kralı Hammurabi de şehrine bir zigurat yaptırdı.

Kamusal ve kutsal mimarisi ve tasarlanmış şehirleriyle Yunan Uygarlığı Mısır, Minos ve Miken uygarlıklarından etkilenmiş, bu sen tezin sonucunda da soylu bir mimari üsluba ulaşmışlardır. Yunan mimarlar klasik düzenler olarak bilinen ve doğadan esinlenen bir ideal yapı oranları sistemi geliştirmişlerdir.

Romalılar ise kemer, tonoz ve kubbe yapımı tekniklerin alt yapısını olarak geliştirmişler, beton karışımında yeni teknikler uygulamışlardır. Roma mimarisi, Yunan mimarisinin tersine boşluğun, iç ve dış mekânın mimarisi olarak anılmıştır. Roma İmparatoru Konstantin'in Hıristiyanlığı kabul etmesi ve Batı'daki siyasal durumun bozulması sonucunda İmparatorluk başkentini doğuya kaydırarak Konstantinopolis olarak adlandırılan şehri, yani İstanbul'u yeni yapılar ve Ayasofya gibi kiliselerle donatmıştır.

MO 900-700

Yunan Geometrik Donem

Hız. Muhammed (SAV) aracılığıyla indirilmiş olan Kuran'ın tanımladığı ibadet ve kültürel açılımlara olanak verecek mimari eserler olan camiler, medreseler, türbeler, saraylar, kervan sarayları ve hamamlar, VII. yüzyıldan başlayarak inşa edilmiş, mekân süslemelerinde çiçek ve geometrik formlara ağırlık verilerek, hayvan ve insan tasvirleri kullanılmamıştır.

Hız. Muhammed'in (SAV) Medine'deki evinin bitişiğindeki avlu, İslamiyeti anlattığı ilk ibadet mekânı ve geleceğin cami planlarının ana hatlarını belirleyen düzen olarak kabul edilmektedir.

Gotik üslup, Romanesk ustaların yapısal problemlere buldukları çözümlerle, daha önceki kültürlerden gelen öğelerin kullanılması ve senteziyle gelişmiştir. Gotiğin öğeleri olan kaburgalı tonozlar, uçan payandalar, sivri kemerler, üçlü portal ve gül pencereler sentezlenerek yeni bir yapı tipi ve dili elde edilmiştir, Gotik özellikle katedral mimarisi olarak

anılmıştır. Rönesans XV. yüzyılda İtalya'da başlamış, eski Yunanca ve Latince belgelerin ortaya çıkmasının etkisiyle, antik üslup ve kuramları tekrar keşfedilmiştir.

Bilimsel gözlem, bireysel deneyim önem kazanmış ve hümanizm bir anlayış olarak yükselmiştir. Mimarlık, resim ve heykel sanatların bir ardalığı adına çok önemli eserler ortaya çıkmıştır. Avrupa'da Rönesans yaşanırken, Osmanlı İmparatorluğu'nda da Kanuni Döneminden itibaren, Mimar Sinan en gözde eserlerini gerçekleştirmiş, Süleymaniye ve Selimiye Camileri dehasının en önemli sonuçları olarak ele alınmıştır.

Süslü ve etkileyici **Barok** akımın arkasında Katolik kilisesinin, Protestanlık ve yükselen hümanizm anlayışlarının karşısında yeniden otoritesini kazanma niyeti yatmaktadır. Hayranlık, eziklik ve şaşkınlık yaratmak amacıyla mimarlık, müzik, resim ve heykel etkileyici temalar altında birleştirilmiştir. Barok, kilise etkisinde başlasa da, Avrupa'da XVII. ve XVIII. yüzyılda üstün mimari üslup olarak saraylarda yerini almıştır. Kıvrımlı formların ağırlığı ile ayırt edilen **Rokoko**, barok geç dönem tarzı olarak öne çıkmıştır.

1800-1900 Arası

1800 -1900 arasında ise mimaride erken dönem uyanışları yaşanmış, yabancı ve egzotik tarzların etkisinde kalınmıştır, eklektik yapı biçimleri ortaya çıkmıştır. XVIII. yy yarısından itibaren ise yeni endüstriyel malzemelerin ve yöntemlerin kamu mimarisinde yoğunluklu olarak kullanılması söz konusu oldu. Tarım toplumundan endüstri toplumuna geçiş, şehirlerde burjuva sınıfının gelişmesi ve işçi sınıfının da buna eklenmesi ile mekânsal ihtiyaçların ve her türlü üretimin artmasıyla sonuçlandı.

Mimarlar ve mühendislerin ortaklığıyla çok katlı modern binaların ve gökdelenlerin yapımına başlandı. Bu dönemlerde işlevselci yaklaşımların yanında, bölgeselci kişisel yaklaşımları da görmek mümkündür. Diğer yandan da insan ile maddenin arasına giren endüstrinin estetik güzelliği yok ettiği görüşünde olan bazı sanatçı ve mimarlar ger çekte ancak insan elinin maddeye can verebileceğini savunarak, tüm gelişmelerin yanında farklı bir estetik yarattılar ve **Art Nouveau** akımı çerçevesinde eserler verdiler.

1919 Gelişmeleri

Eski mimari akımların yeni malzemelerle kullanılmasını savunan dekoratif mimarinin karşısında farklı yaklaşımlar ortaya çıktı. 1919 yılında görsel sanatlar, mimarlık ve tasarımın teknolojiyle ve toplu üre tim teknikleriyle olan birlikteliğini savunan bir okul olan **Bauhaus** modern tasarımın yolunu açtı. Amaç "biçimin işleve uyduğu" binaları yaratmak ve bunu çağın malzemeleri olan, betonarme, çelik ve cam ve yeni tekniklerle yapabilmektir.

II. Dünya Savaşı ardından binaların inşasında kullanılan baskın **modernist tavır**, bezemeden arınmış, işlevselci felsefenin önderliğinde **minimalist** bir yaklaşımı getirdi. Bu yönde pek çok mimar, önemli eserler verdi, modern mimarinin baş eserleri Avrupa ve Amerika'da gerçekleştirildi ve bu yaklaşım dünyaya yayıldı.

POST MODERN YAKLAŞIMLAR

Modern mimarinin süslemeyi biçimden uzaklaştırmasına bir tepki olarak, bazı mimarlar tarihe dönüş yaşayarak yeni estetik deneyleri yapmaya başladılar, Post modern yaklaşımlar öne çıktı. Tarih yeni fikirleri beslemek için bir zemin oldu, tarihten ödünç alınan öğeler, sütunlar, dekoratif ele alışlar, yapılar, yeni üsluplarda canlandı. Bunun yanında dekonstrüktif yaklaşımlar çerçevesinde Gerry ve Hadid gibi mimarlar üç boyutlu geometride yeni deneyler yaparak, mekânları parçalayıp, farklı bütünler oluşturmaya yöneldiler ve dünyanın büyük kentlerinde kentsel simge hali ne gelen binalar tasarladılar.

Malzemede ve tasarım tekniklerindeki hayal edilemeyecek gelişmeler ile bilgisayar programlarının getirdiği olanakların birleşmesi sayesinde pek çok yeni form olasılıkları denenmekte ve yepyeni mekânsal deneyimler tasarlanabilmektedir.

Yeşil mimari ve ekolojik tasarım kavramları paralelindeki yaklaşımlar ise sürdürülebilir bir yaşam ve mimarlık önerisi yapmakta, insanları teknolojiyi bu çerçevede kullanmaya yönlendirmektedir. Mimarlık geçmişte, zamanın ve yaşamın görsel kaydı olduğu gibi gelecekte de insanlık etkinliğinin bir kabı olmaya devam edecektir.

Yapısal çevre insanların hayatlarını etkileyecek, insanlar da fiziksel çevrelerini hızla dönüştürmeye devam ederek geçmişin de senteziyle geleceğin anıtlarını yapacaklardır. Sorulması gereken soru hızla kirlettiğimiz ve doğal kaynaklarını tükettiğimiz çevremizde, bunu sürdüreceğimiz şartları koruyup koruyamayacağımız ve de dünyamızı gelecekte daha eşitlikçi olarak yaşanabilir bir yer haline getirip getiremeyeceğimizdir.

Bu Özeti tamamını, Çıkmış Sorularını, Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...

Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/gorsel-kultur-kul202u?search=K%C3%9CL202U>